

Omme Å

Engene er rige på blomster. Her vokser bl.a. trævlekrone og maj-gøgeurt.

Fra eng til intensivt landbrug

I det 20. århundrede gav kunstgødning, stor maskinkraft og ingeniørkunst nye muligheder for at dyrke de lavtliggende jorde mere intensivt. Det blev almindeligt at uddybe og udrette Danmarks åer, så arealerne langs åen blev mere dyrknings-sikre. Man fik på den måde mulighed for at dyrke korn på de ånære jorde, hvor naturrige enge nu blev til intensivt dyrkede kornmarker. Også landmændene langs Omme Å ønskede at få del i denne nye udvikling, og i 1968 var gravemaskinerne færdige med at udrette Omme Å til en snorlige streg i landskabet. Sam-

tidig lavede man syv betonstøbt, der skulle tæmme åens energi, så åen blev liggende, hvor den skulle. De mindre tilløb til åen blev udstyret med rørstøbt. Enge, overdrev og hedejord var nu omdannet til agerjord, og naturen var blevet en del fattigere. Staten betalte 55 procent af udgifterne, og lodsejerne 45 procent.

Mange protester

Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening og lystfiskerne var alle utilfredse med udretningen af Omme Å, der på strækningen var særdeles god til lystfiskeri. Tre lystfiskerforeninger med i alt 100 medlemmer var

Omme Å på strækningen mellem Farre og Ringive. Lyseblå: den snorlige å eft. 1967. Mørkeblå: eft. 2007.

dengang aktive i området.

Vådområder og vandmiljøplaner

Plumrede søer, døde hummere og fjorde med iltsvind fik danske politikere til at gennemføre tre forskellige vandmiljøplaner i perioden 1987-2011. Formålet var at mindske landbrugets forurening af vandmiljøet, og det er netop vådområder gode til. Bakterier i det iltfattige miljø omdanner nemlig kvælstoffet i vandet til luftformigt kvælstof. Med vandmiljøplanerne fulgte en masse penge til at genskabe mange af de ånære naturområder, der tidligere blev omdannet til intensivt landbrug. Hermed blev det muligt at genop-

rette naturen i Omme Ådalen, et projekt der har kostet i alt 22 millioner kr.

Omme Å – retur til natur:

- Åen har igen fået slyng.
- Vandløbsbunden er hævet.
- Nye gydebanks er lagt ud.
- Drænene er afbrudt.
- Grøfter er fyldt op.
- Projektet omfatter 300 ha og Intensiv landbrugsjord er omlagt til eng.
- Syv opstemninger til dambrug er opkøbt og nedlagt.
- Størt og opstemninger i åen er fjernet.
- Der er anlagt p-pladser og opholdsarealer.
- Der er lavet 10 km nye stier.

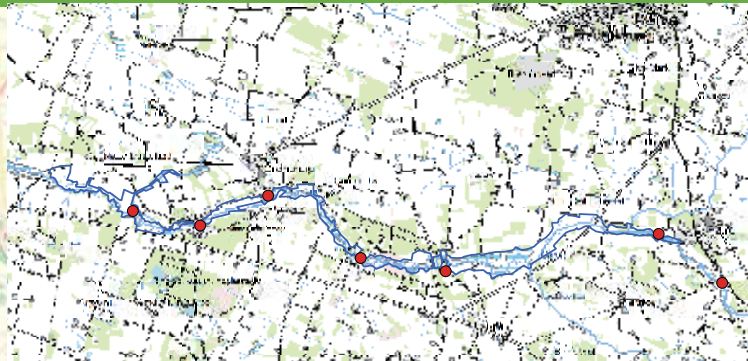
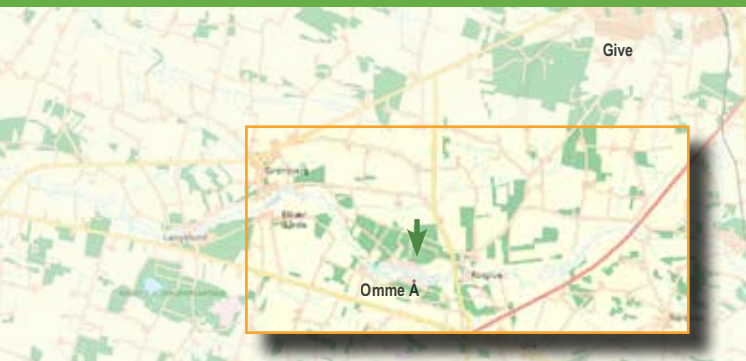
Fra udsigstårnet ved Ringive nord for Omme Å har du en storslået udsigt over ådalen.

Vidste du, at ...?

Omme Å er det største tilløb til Skjern Å. Også Skjern Å er blevet genslynget på det nedre forløb. Det skete i årene 1999-2003. Projektet i Skjern Ådal er det største naturgenopretningsprojekt nogensinde gennemført i Danmark. En strækning på 43 km af det nedre forløb blev genslynget. Omme Å-projektet er det tredjestørste naturgenopretningsprojekt gennemført i Danmark.

Omme Å

I september 2011 blev ni års arbejde med at genskabe natur og landskab i den midterste del af Omme Ådal fejret.

På strækningen mellem Farre i øst og kommunegrænsen i vest er store landbrugsarealer nu lagt om til græsenge, og en strækning på 25 km af Omme Å er genslynget eller forbedret ved hjælp af opgravede drænrør, tilkastede grøfter og nye gydebanker.

Et stort og unikt naturareal med et pragtfuldt landskab

giver nu plads til et rigt liv af insekter, dyr og planter, og hele herligheden kan ses på nærmeste hold via nye afmærkede vandreruter rundt i området.

Omme Å er 72 km lang, og den er Skjern Ås største tilløb. Dens udspring ligger lige vest for Jelling og løber ud i Skjern Å lidt øst for Skjern.

Omme Ådal er med andre ord, en del af en grøn korridor, der næsten strækker sig fra kyst til kyst på tværs af Jylland.

Udgivet af Vejle Kommune, Juni 2012 og opdateret april 2016.

Syv dambrug lå tidligere som perler på en snor. I dag er kun Farre Dambrug tilbage.

Naturen

De store stræk med engarealer afgræsses om sommeren af mange forskellige kvægracer og enkelte steder af heste. Den ekstensive afgræsning er ideel til at pleje det store naturområde, og den giver plads til, at nye planter, som ellers har det svært i Danmark, kan begynde at brede sig. Fx vokser **engblommen** nu på engene omkring Ringive. Engblomme er selve symbolet på den gammeldags blomstereng med høslæt og græsning uden pløjning og gødning. I dag kan du se den på omslaget af rigtig mange bøger om blomster, men sjældnere og sjældnere i naturen. Imellem de

gule engblommer ses den lyserøde **træviekrone**, og også den smukke orkidéart **majgøgurt**, er ved at blive en almindelig plante på engene takket være afgræsningen.

Kørerne er nødvendige

I en ådal, der ikke afgræsses, bliver græsset langt, og siv, tagrør og høje urter tager med tiden over. Pilekrattene breder sig, arealerne forsummer, og den rige natur, der ellers knytter sig til ådalenes enge, forsvinder.

De bedste racer

Omme Ådal er et skoleeksempel på kvægracer, der er gode til

Engblommen vokser på de våde enge i Omme Ådal – det gør den kun få steder i landet.

naturpleje. Skotsk højlandskvæg, dexter, galloway og hereford er alle hårdføre og kræver ikke læskure om vinteren, og de er samtidig fortrinlige græssere. Du finder dem alle i indhegningerne omkring Omme Ådalen.

Odderen er vendt tilbage

Odderen, som i mange år var en truet dyreart i Danmark, er igen begyndt at leve i området og kan opleves på bl.a. hele den genslyngede strækning af Omme Å.

Også **fiskelivet** har udviklet sig positivt, og der er igen gode bestande af fx stalling, ørred og laks. Det er især, fordi man har fjernet de mange

opstemninger, der var i forbindelse med dambrugene. Også udlægning af gydegrus har gjort det nemmere at være fisk i Omme Å.

Omme Å fra snorlige til snoet

Mennesket har gennem årtusinder udnyttet de fugtige og lavtliggende enge langs vandløbene til græsning for kvæg, får og heste, og siden agerbrugets start har man udviklet og forbedret dyrkningsmetoderne. I 1900-tallet blev engvanding et middel til at forøge græsudbyttet, og langs med Omme Å var ti nye stemmeværker med til at sikre, at der var vand til engene både forår og sommer.

Opholdsareal ved Langelund med bålplads, legeareal for børn samt borde og bænke tæt ved åen.

Bro over åen ved Ringive.

Du kan få overblik over vandremuligheder og downloade turfoldere på www.udinaturenivejle.dk. Du kan booke et shelter, en skovhytte, en park mv. på udeliv.vejle.dk.

Yderligere oplysninger kan fås ved Vejle Kommune på tlf. 76 81 00 00 eller mail: teknikogmiljo@vejle.dk.

Bl.a. hereford græsser på engene. De er nysgerrige og går gerne tæt på hegnet for at se på publikum .

Lærken synger flittigt over eng og mark.

På cykel ad Lyngvejen.

Ture i området

Langs med Omme Å, mellem Farre og Langelund, finder du seks forskellige afmærkede vandreruter, som giver dig gode muligheder for at nyde den skønne natur og de flotte landskaber i Omme Ådal.

P-pladser og opholdsarealer med bålhytte og borde- og bænkesæt gør det oplagt at kombinere vandreturen med en picnic i det grønne.

Naturbeskyttelseslovens almindelige regler for færdsel gælder i området. Det betyder, at du må:

- cykle og gå på veje og stier i det åbne land
- cykle og gå på veje og stier i privat skov fra kl. 6 til solnedgang
- gå uden for stierne og færdes om natten på offentlige arealer.

Hunde skal føres i snor!

Ruterne forløber for det meste på privat mark og eng, og det er med lodsejernes velvilje, at ruterne er lavet. Vis derfor hensyn, og efterlad ikke affald.

God fornøjelse!

1 Langelundstierne

Ruten er afmærket med hvid i åben felt, og går langs med de kreaturgræssede marker nede i Omme Ådal. Her får du et godt indtryk af den hurtigt strømmende å i naturlige slyngninger. Turen er ca. 1,8 km.

2 En varieret tur på ca. 3,6 km langs åen gennem Vester Elkær Plantage, hvorfra der er en flot udsigt over Omme Ådal og åens slyng. Ved p-pladsen, i den vestlige ende er der et åbent bjælkehus, hvor der kan laves bål og grilles.

3 Ringivestierne

Turen går fra p-pladsen ved Bil-lundvej – en smuk tur langs med sydsiden af Omme Å. Flere steder er der vådt, så gummistøvler anbefales. Ruten er ca. 1,7 km.

4 Ruten er ca. 1,7 km. Her fornemmer du stilheden i en jysk nåleplantage. Om efteråret er skoven god til svampejagt.

5 Farrestierne

Turen går fra p-pladsen ved Farre langs åen på den sydlige bred til Omme Å. Her drejer den til højre og passerer Vandmøllegården og

går videre tilbage via Munkholm-vej til Farre. Turen er 3,5 km og 6 km, hvis du tager den østlige afstikker frem og tilbage.

6 Går mod syd ad vejen og fortsætter på Fjordhestevej. Herfra krydser du Omme Å på et af de meget smukke steder. Ruten går igennem Farre Skov, hvor der ligger et whiskydestilleri. Turen er 2,9 km.

7 Sporet rundt om Nørskov-gård er 3,5 km langt. Undervejs kommer du igennem et varieret landskab med folde, skov, bæk og å. Der er udgivet en folder med

denne tur. Se mere på spor.dk.

8 9 Sporene ved Lindeballe er delvist en genetablering af den gamle kirkesti, som har været brugt i flere hundrede år indtil ca. 1960. Turen starter ved Lindeballe Kultursti ved kirken og slutter ved Gødsbølskovvej. To spor, der begge er rundture, er markeret i landskabet. Det røde spor er 8,8 km langt, og det gule er på 4,9 km. God tur. Se mere på spor.dk

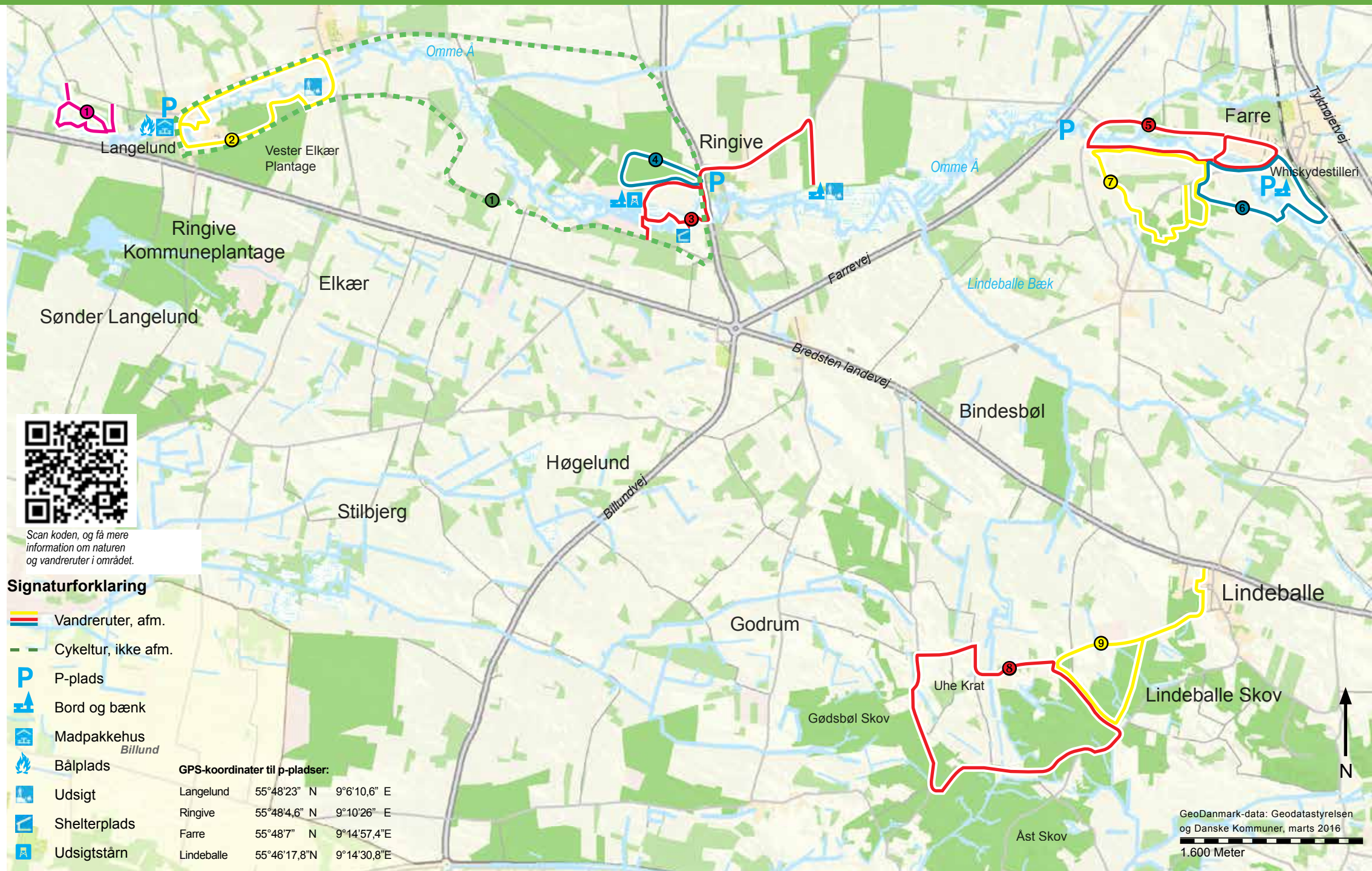
1 Lyngvejen – en smuk cykelrundtur på ca. 12 km.

Omme Ådal er blevet til et rigtigt vådområde, hvor åen går over sine bredder, når det regner.

Et bedre vandmiljø og udlægning af gydegrus giver bl.a. laks og stalling gode levedmuligheder.

Odderen lever igen ved Omme Å.

Scan koden, og få mere information om naturen og vandreruter i området.

Signaturforklaring

- Vandreruter, afm.
- Cykeltur, ikke afm.
- P-plads
- Bord og bæk
- Madpakkehus Billund
- Bålplads
- Udsigt
- Shelterplads
- Udsigtstårn

GPS-kordinater til p-pladser:

Langelund	55°48'23" N	9°6'10,6" E
Ringive	55°48'4,6" N	9°10'26" E
Farre	55°48'7" N	9°14'57,4"E
Lindeballe	55°46'17,8"N	9°14'30,8"E

GeoDanmark-data: Geodatastyrelsen og Danske Kommuner, marts 2016

 1.600 Meter

